

← aixà és una taca del mateix paper continu de l'ordinari.
me'n disculpo!
ArbC/0137 (1)

Barcelona, 5 de desembre de 1991

Estimat amic,

El mateix dia de rebre la teva última carta em vaig posar en contacte per escrit, també, amb en Roig Santacana, l'advocat de l'AELC. No vaig intentar fer-ho per telèfon perquè és un home que parla molt de pressa i jo sóc molt totxo en tot el que es refereix a qüestions legals. O sigui que li vaig enviar una fotocòpia de la teva addenda del dia 17, junt amb un qüestionari en què intentava resumir les teves preguntes.

Avui, en rebre la seva resposta, m'afanyo a fer-te-la arribar. Es un home molt curiós, en Roig Santacana! I complidor. Fixa't en la nota que ell mateix subratlla Last, but not least, de la segona pàgina, en què demostra que és ben murri: ens ho fa de franc per tres raons molt concretes -i divertides!-. L'home ha fet serveis a molta gent de l'Associació -si són consultes orals no les cobra- i em consta, perquè un dia m'ho va dir, que pràcticament ningú no li correspon. En una ocasió, l'Ignasi Riera, llavors secretari de l'AELC, va fer una crida perquè de tant en tant li dedicéssim algun dels llibres que anem publicant. Sembla que només ho faig jo i algun altre peix petit: i això que només l'he consultat en relació a l'afer de Laia, i ja saps què va passar.

En passar-te la seva experta informació em penso que hauria d'acabar la meva intervenció. Si vols que et digui la veritat, em foto un terrible embolic amb aquests tripijocs legals. Estudia-t'ho ben estudiat... Però, si m'ho permetes, faré algun comentari. Sembla que la deducció del 25% que et volen fer és correcta. I que, tant si tens la residència aquí com a l'Argentina, has de fer la declaració de renda. I que si no demostres uns ingressos molt importants, et sortiria a compte fer-ho a partir de les dades que indica en Roig, ja que hi hauria tot un procés de devolució, sempre que aportesis les dades precises en els termes establerts... O sigui, que si et dedueixen un 25% i a l'hora de liquidar la renda només et correpon un 17%, et tornen la diferència ingressada de més. Te'ls tornen tard, això si no et

convoquen a una inspecció, etc. Per tant, penso, si situaves el teu domicili aquí, només et deduirien el 15% i ~~siavors ja no et sortiria tan a compte fer la declaració.~~ Però això no vol dir que te la poguessis estalviar! Es clar que fins ara ho has fet... No sé què dir-te ni aconsellar-te perquè els resultats poden ser catastròfics. Hi havia un company meu de feina que feia el viu, el van pescar i li ha costat un ull de la cara.

Tens una temporada per rumiar-ho bé i, sobretot, penso, per consultar-ho a gent que sigui més experta que jo a esquitllar-se com una anguila. Jo mateix, ja t'ho deia, m'ho faig fer per un gestor, però m'hi miraria molt a posar el teu afer a les seves mans, perquè és un company de la Caixa poc brillant, que ens ho fa gairebé com un favor, i que s'ha especialitzat a fer declaracions poc complicades, de gent que guanya un sou pelat i poca cosa més. No crec que acceptés complicar-se la vida en un afer de "caire internacional"...

Estic realment impressionat per la mansió que els Arbonès tenen a Bernal, amb ginestera inclosa. Sembla que fins i tot hi ha al davant una vorera especial, amb un disseny postmodern diferent al dels veïns. Ja m'ho pensava que estàveu ben instal·lats, però m'havia fet la idea que era una casa antiga, amb la grisor tradicional que el pas del temps acumula a les pedres. La blancor immaculada de la façana, posada de relleu gràcies a l'esclat de la ginesta i la vermellor d'unes altres flors que no he sabut identificar, ofereixen una sensació de confort -alt standing, diuen ara i aquí els anuncis de les urbanitzacions per a executius- que augmenta en veure el cap del clan assegut en un balancí i disposat a treure tot el suc -i a millorar-la, si cal- d'una obra mestra més de la literatura universal. Bromes a part, et felicito perquè és molt important que a casa t'hi sentis com a casa... La comoditat és mitja vida. I si la part més important correspon a l'entesa amb el personal que et rodeja, l'ambient ajuda, i molt. He quedat parat, també, en veure el petit Damia fet un ganàpia. Es veritat allò que diuen que som nosaltres, els que passem, no pas el temps. El temps es riu de la birolla i de tots plegats, però és immutable i assisteix impassible a tots els nostres processos vitals. Ara en

Damià puja, camina cap a la plenitud, mentre d'altres -que no esmentaré per no ferir susceptibilitats- ~~en~~ de capa caiguda, en una mala -pèssima, fatal- direcció.

En arribar en aquest punt en què la reflexió voreja el pessimisme, sembla imprescindible recordar la Montserrat Roig. La pregunta que et feies en acabar la teva carta és prou colpidora: "On li enviaré ara la resposta?". Es inútil dir que no hi ha dret, que no és just, etc., perquè la vida és un préstec que ens fan sense venciment fix. Em costa més avui -i segurament em costarà més demà o demà passat, si ho puc comptar-, fer-me càrrec que ha mort una moixa amb tanta marxa, que no pas en el moment de morir. Tot i agafar-me de sorpresa, ho vaig acceptar com una fatalitat més. T'has de treure el barret, però, davant el seu intent de treure dramatisme a un fet que per força sabia que era irreversible i tan proper. El dia abans encara va escriure el seu article per a l'Avui, a favor de la vida i contra la incomprendible acció dels que maten nens per salvar un país i es queden tan tranquils. La conversa entre ella i la Capmany, quan totes dues sabien que estaven condemnades a mort en un terme molt curt és escruixidora. Parlen del futur, de les coses que voldrien fer... La seva vitalitat encara et fa més mal. No sé, ara no recordo si t'he parlat en altres ocasions d'uns parents llunyans que, finalment, i davant la impossibilitat de seguir vivint a casa seva, al Barri Xino, en un pis tronadíssim, sense ventilació, aigua corrent, etc., han anat a parar en una residència on, cada cop que els fem una visita, ens cau l'ànima als peus. No solament per ells -que déu n'hi do!- sinó pels veïns que tenen al voltant seu. Es terrible! I aguanten! I no saben ni on són, ni fan res: només mengen, dormen i es caguen al damunt. Veure això, i saber que se'n va gent que té quaranta-cinc anys i unes terribles ganes de viure, és desmoralitzador. I alligonorador: en realitat, hauríem de viure cada minut amb la mateixa intensitat que el viuríem si sabéssim que és l'últim que ens queda de vida. Ah, però llavors agafaríem la sida...

Els premis han volat. Em comentes que has vist com el Pere Quart ha anat a parar a en Folch i Camarasa. També es va embutxacar fa anys -vint-i-cinc, potser?- el Santamaria al qual tu vas concórrer i que va tenir la gràcia de posar-nos en contacte. Hi ha gent que hi té la mà trencada, en això de guanyar premis. I ell n'és un. A mi em van treure de concurs... Es curiós, oi? Sembla que ho van fer per no perjudicar-me. El meu llibre, mal m'està dir-ho, se l'havia d'emportar, el premi, però no tenia l'humor que pretén l'Espinàs. Després del gran èxit de Un submarí a les estovalles, d'en Joan Barril, van al darrera d'una novel.la que provoqui la rialla grassa, però això no ho diuen, les bases. I el meu era més aviat irònic. Per això em van excloure del concurs, per no haver-me de votar, que si ho haguessin fet, potser hauria guanyat, tot i que a l'amo de l'editorial no li satisfieia aquella mena d'humor. El jurat va recomanar la publicació, però he rebut una carta de l'Espinàs en què declina aquesta possibilitat, si bé em demana una novel.la d'humor... Que quan la tingui els la porti i la podem presentar al premi. Això ja ho van fer amb en Quim Soler i després ni tan sols no la van publicar. I jo li he contestat que és molt possible que en faci una i que ell serà el primer de saber-ho perquè la presentaré al premi sense pseudònim. No vull sotmetre-la al seu judici abans que actuï el jurat. Potser és un error, perquè ell, llavors, influeix sobre els altres. Però m'és igual perquè tant pot influir a favor com en contra. A part que no em sembla bé. Si vaig al premi, vaig a totes... A totes les de perdre, vull dir. Com en el del vaixell de vapor, que també s'ha enfonsat. Ni finalista, no he quedat!

Havia assumit tan bé -m'ho havia explicat fa uns dies en Clapés, molt content!- l'ajut a la traducció que t'ha concedit el Ministerio, que he estat a punt d'empassar-me el comentari. A mi em sembla bé, perfecte. Et felicito i crec que si hi ha algú que se'l mereixi, ets tu. A part que si ens cobren els impostos, ens hem de beneficiar dels serveis. Això seria com negar-se que t'operi la Seguretat Social perquè fer-ho és reconèixer l'existència del ministeri de sanitat. No es pot anar pel món d'aquesta manera! Això era el que

feia en Pedrolo, és clar, que ara t'ho recriminaria, com va recriminar a en ~~Jaume Fuster~~ ~~que publicués~~ a l'editorial Planeta del senyor Lara... Acaben de sortir els Darrers Diaris Inèdits a la col·lecció biografies i memòries de can 62. Fa goig, de debò! He llegit alguns fragments i no queda ningú sencer. Eren els darrers temps del nostre bon amic. L'última anotació és del 24 de gener del noranta, sis mesos abans de la mort, quan ja estava molt malalt, tot i que també fa el cor fort... El teu nom només hi apareix només un cop i és en relació a un article en què un crític -Ferran Toutain- t'acusava de traduir en la línia Pedrolo, o sigui que no fa una referència explícita a la teva persona. El papa de Roma, el rei..., tot déu, passa per la pedra! Suposo que ja està bé que hi hagi algú que no es vol contaminar, però això només es pot fer a base de tancar-te, de no sortir al carrer gairebé ni per respirar. I a la llarga això també és insà. I, de vegades, estèril si no és com a testimoni.

Es evident que portem les de perdre. El temps ens és més aviat advers. Estic d'acord totalment amb les teves reflexions i amb la posició personal quan dius: "jo continuaré aportant el meu granet de sorra a la literatura en llengua catalana..., sempre que les editorials catalanes s'aguantin dretes". Això m'ho havia dit, també, de paraula, la Capmany. No podem carregar sobre les pròpies espatlles la indiferència de tanta gent. Ni podem anar buscant botxins quan són tan ben acceptats, perquè si ara caiem, serà per apatia, per indiferència, quan en una altra època era per imposició. Es molt relatiu el que molts continuen dient que els del centre en tenen la culpa... Es evident que a Madrid no faran res per salvar-la, la nostra cultura -en tot cas, un dia, quan no en quedí cap, potser mostraran un català en un museu, com el negre de Banyles-, i més quan els que estem aquí hi vivim mig d'esquena. Però avui, si aquí la gent fos més sensible, tindriem de tot i molt -ja en tenim, però no ho usem!-, des de l'escola a la premsa; des dels llibres al teatre -només se'n fa en català, ara, i quan ve una companyia castellana hi ha bufetades per veure'ls actuar!-; de la televisió als rètols... Ara es pot fer en català l'examen de conducció, però la majoria dels que s'examinen trien el castellà per comoditat, i això que molts

ja han estat escolaritzats en català... I d'aquí podran sorgir els enfrontaments: els radicals busquen ~~traïdors per descarregar-hi~~ la seva violència, i acaben trobant-los en els que també ho són, de radicals, però no tant o d'una altra manera... Acaba de tancar la llibreria Ballester per falta de vendes. L'editorial La Galera fa aigües... T'asseguro que això no s'arregla posant bombes ni trencant els vidres del Corte Inglés!

I prou per avui. Ah! Si tens ocasió, ^{fer-li unes ratelles i} envia-li algun llibrot especial, al Roig Santacana! T'ho agrairà. Es possible que t'agraeixi més alguna cosa poc convencional -la plaquette del Cafè Central sobre Miller, per exemple- o alguna altra cosa curiosa. I si, més endavant, tens ocasió, que algun dels editors -Edhasa, que fa uns llibres tan bonics- li'n faci arribar algun. La seva informació, per a mi confusa i no massa aclaridora, t'hauria costat calé llarg de part d'un altre advocat.

Una abraçada per a tots i un bon Nadal, ara que ja el tenim a tocar,

O. Gual

Er! Me n'oblidava! En Xavier farà en va demanar si tenia un joc de cartes i li vaig enviar alguns de ls que eny heu escrit a partir d'un dels teus últims viatges, o algun que venien després d'un contacte personal. Si ell ho troba bé, ho publicarà a CRIC. En vaig permetre la llibertat de fer-ho sense consultar -t'ho puc dir en alguna ocasió havíem parlat d'aquesta possibilitat. En vaig triar un joc que no feix en la sensibilitat de ningú. Ja eny dirai que et sembla!